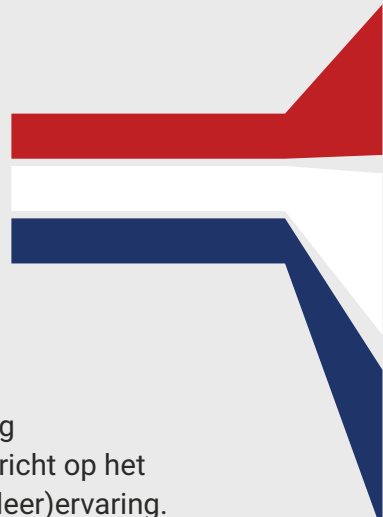

Conferentie NEDwerk

Taal is overal

Waar je ook komt, taal verbindt mensen. We gebruiken taal om te communiceren, te verbeelden, te leren en te organiseren. Taal is overal.

Ons rijke vak Nederlands mag dan ook gevierd worden. En dat doen we op woensdag 7 april met de online conferentie NEDwerk. Een inspirerend en breed programma, gericht op het primair en voortgezet onderwijs, staat ook dit jaar weer garant voor een bijzondere (leer)ervaring.

Geef je les in het vak Nederlands, studeer je daarvoor of draag je de Nederlandse taal en/of het onderwijs daarin een warm hart toe? Dan nodigen we je graag uit voor de conferentie NEDwerk. Omdat we juist nu de tijd kunnen nemen om nieuwe, frisse ideeën op te doen. Om onszelf te blijven ontwikkelen en om op de best mogelijke manier bij te dragen aan de toekomst van onze leerlingen.

Hartelijke groeten van de organisatoren,
Rutger Cornelissen, docent Nederlands op het Candea College
Marenka van Toor, docent Nederlands op het Candea College
Medewerkers Quriuz, Quadraam en HAN (Hogeschool
Arnhem Nijmegen)

Prinses Laurentien

Sinds 2001 zet Prinses Laurentien zich in voor de bevordering van geletterdheid. Zo werd in 2004 op haar initiatief Stichting Lezen & Schrijven opgericht met als doel het voorkomen en verminderen van laaggeletterdheid in Nederland. Ook internationaal maakt Prinses Laurentien zich al jaren sterk voor deze problematiek, bijvoorbeeld in haar functie als Speciaal Gezant Geletterdheid voor UNESCO (2009 – 2020) en als voorzitter van de High Level Group of experts on Literacy (HLG) van de Europese Commissie, die in 2012 zijn eindrapport presenteerde. Prinses Laurentien is de directeur-bestuurder van Number 5 Foundation (opgericht in 2017). Daar faciliteert zij samenwerking tussen uiteenlopende spelers in grote maatschappelijke vraagstukken, zodat individuele oplossingen gaan optellen tot systemische veranderingen. De stichting zet zich actief in voor verschillende thema's, zoals taalontwikkeling bij 0-4-jarigen (gericht op het belang van praten met het jonge kind als cruciaal middel voor taalontwikkeling) en fundamentele onderwijsinnovatie via kind- en jongerenparticipatie.

Jeroen Dera

Jeroen Dera werkt als universitair docent Nederlandse letterkunde aan de Radboud Universiteit. Jeroen doet onder andere onderzoek naar het Nederlandse literatuuronderwijs, momenteel met een Venibeurs van NWO. Poëzie en poëziedidactiek behoren tot zijn specialismen.

Programma

Keynote
15.00 - 15.15

Jeroen Dera

Lezen is voor sporters, en 10 andere onderzoeksfeiten over boeken lezen

Keynote
15.15 - 15.30

Prinses Laurentien

De absolute basis voor taalontwikkeling, de eerste 1000 dagen

15.40 - 16.40
Workshopronde 1

Pubers houden wel van lezen!

Sylvia van Amerongen

Op expeditie met taal

Jeanette Muurmans & Rutger Cornelissen

Agora, je eigen uitdaging

Jochem Fennis & Anke Swanenberg

TOS beleven en begrijpen (VO)

Leontine Valk & Patricia te Pas

Rijk lezen en toetsen

Bert de Vos

Verkenning van een nieuw curriculum

Ramon Groenendijk & Irene Jansen

Literatuuronderwijs volgens De Leescyclus

Iris Kamp & Yvette Jansen

16.50 - 17.50
Workshopronde 2

Het leesonderwijs: samen kunnen we het anders doen

Karen Wentzel

Formatief schrijfonderwijs

Susan Thijssen

Project autobiografie

Twan Robben & Hanneke Houkes

TOS beleven en begrijpen (PO)

Leontine Valk & Patricia te Pas

Observerend leren

Anniek Franken (16:50-17:20)

Grammatica-spelletjes

Peter Arno Coppen & Liesbeth Stolk-Pronk

Grammaticaal taalbewustzijn

Gijs Leenders

Ervaringsgericht poëzieonderwijs

Jeroen Dera

18.00 - 19.00
Workshopronde 3

Een doorlopende leeslijn PO-VO

Gerdineke van Silfhout

Een app voor schrijfprocessen

Gert Rijlaarsdam

Op zoek naar zinvolle feedback in schrijfonderwijs

Riemke Boonstra

Verrijk je onderwijs met anderstaligen

Saskia Versloot

Creatief met literatuur

Clasine van Dorst

Het vergeten examendomein

Thomas de Bruijn

Argumentatie en retorica

Christine Brackmann

Ed Leeflang

Waarom de wind zo boos is

Waarom de wind zo boos is
weet ook zij niet, evenmin
waarom de vaders weggaan
en de moeders weer zijn opgenomen.

Ze raapt veel op.

Ze zegt: dit is mijn lievelingsmuziek
en laat het horen.

Ze zingt dwars door de klas: waarom
is het hier nu zo druk,
ik praat mezelf een ongeluk.

Ze moeten lachen.

Wie het bangste is
om weer naar huis te gaan
mag helpen opruimen;
dan valt de avond minder
plompverloren.

Al haar lesstof is geordend
om de vraag, op geen examen
ooit gesteld: hoe leer je ze
vergeten dat ze in verkeerde
plannen zijn geboren.

Workshopronde 1

15:40 - 16:40

Pubers houden wel van lezen!

Veel onderzoeken wijzen uit dat de drie pijlers van de zelfdeterminatietheorie van Ryan en Deci - autonomie, competentie en relatie - enorm veel invloed hebben op de leesmotivatie van leerlingen. Waarom blijven we hieraan voorbijgaan?

Brenger: Sylvia van Amerongen
Onderwerp/thema: **Literatuur en poëzie**

Doelgroep: ○ ○ ● ●

Op expeditie met taal

Afgelopen jaar ontwierp het team van Expeditie Nederlands de module Taalverzorging. Taalbeschouwing, formatief evalueren en didactisch coachen zijn de pijlers van deze innovatieve module voor havo 3 en havo 4. Tijdens onze presentatie bespreken wij deze theoretische pijlers en lichten wij ze toe met praktische voorbeelden uit de module.

Brengers: Jeanette Muurmans & Rutger Cornelissen
Onderwerp/thema: **Taal**

Doelgroep: ○ ● ● ●

Agora, je eigen uitdaging

In deze workshop leggen we uit wat Agora is en bij welk type leerling deze onderwijsvorm het beste past. Leerlingen werken vanuit hun intrinsieke motivatie aan eigen leerdoelen en challenges. Hierbij bepalen ze zelf wát ze leren en op welke manier ze dit leren, met ondersteuning van de coach.

Brengers: Jochem Fennis & Anke Swanenberg
Onderwerp/thema: **Het schoolvak Nederlands overstijgend**

Doelgroep: ● ● ● ○

TOS beleven en begrijpen (VO)

Wil je beleven hoe het is om niet goed uit je woorden te komen? Ervaren hoe het is om niet begrepen te worden? Het zelf ervaren van een taalontwikkelingsstoornis geeft je veel meer inzicht dan wanneer je alleen maar in theorie uitleg krijgt. De beleving zorgt ervoor dat je meer begrip krijgt voor een kind met TOS. Gedrag dat je eerst problematisch vond, begrijp je nu beter.

Brenger: Leontine Valk & Patricia te Pas
Onderwerp/thema: **Het schoolvak Nederlands overstijgend**

Doelgroep: ○ ● ● ●

Workshopronde 1

15:40 - 16:40

Rijk lezen en toetsen

Rijk lezen is de basis van leesonderwijs en daarbij hoort ook rijk toetsen. In de workshop gaan we het allebei doen.

Brenger: Bert de Vos
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ● ● ● ●

Literatuuronderwijs volgens De Leescyclus

Vind je het belangrijk dat jongeren gaan lezen? Dan is deze workshop iets voor jou!

Je maakt kennis met De Leescyclus. Met deze wetenschappelijk onderbouwde didactiek uit het handboek 'Jeugdliteratuur en didactiek' krijg je jongeren aan het lezen. Je krijgt inzicht in de verschillende fasen van de cyclus en wordt uitgedaagd na te denken over je eigen lespraktijk.

Brenger: Iris Kamp & Yvette Jansen
Onderwerp/thema: **Literatuur en poëzie**

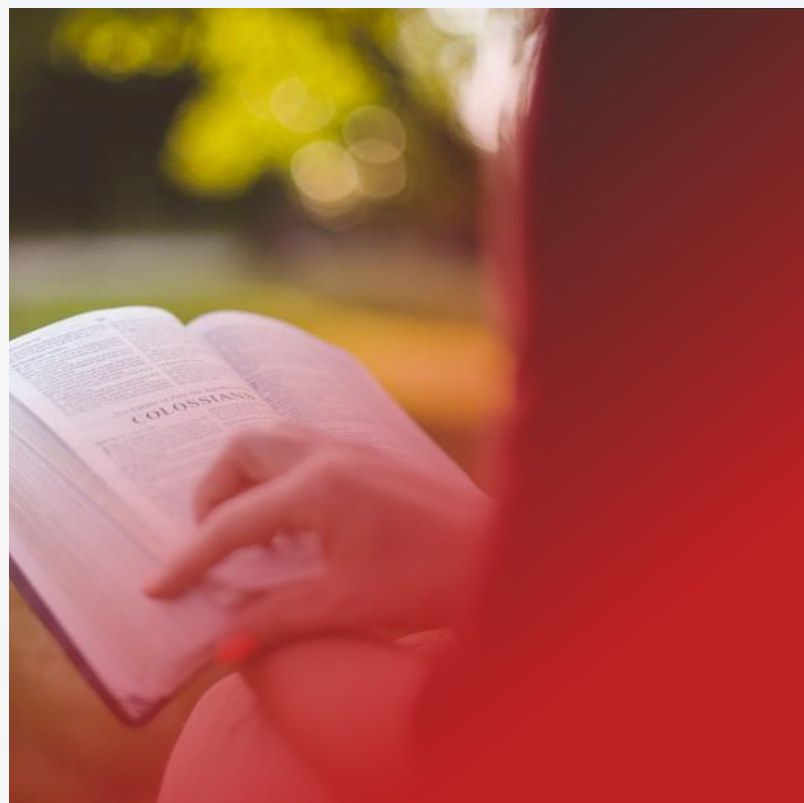
Doelgroep: ○ ● ● ○

Verkenning van een nieuw curriculum

Op basis van de huidige stand van zaken rondom het schoolvak Nederlands hebben we kritisch gekeken naar ons curriculum. Volgend jaar starten wij met een herindeling van het PTA waarbij de normaal gesproken vaak geïsoleerde vaardigheden nu samen, in een overkoepelende context, aan bod komen. Hierbij hebben we ons gebaseerd op de domeinen binnen de neerlandistiek. In deze workshop willen we ons plan presenteren, beargumenteren en de deelnemers uitdagen om zelf ook kritisch naar hun eigen PTA in de bovenbouw te kijken.

Brengers: Ramon Groenendijk & Irene Jansen
Onderwerp/thema: **Vaardigheden geïntegreerd**

Doelgroep: ○ ○ ○ ●

Workshopronde 2

16:50 - 17:50

Het leesonderwijs: samen kunnen we het anders doen

Een van de meest effectieve leeractiviteiten voor verdiepend lezen is: praten over de tekst. Maar hoe dan? Hoe zorg je ervoor dat een gesprek niet een doods vraag-antwoordriedeltje wordt tussen docent en leerling? Wat zijn de do's en don'ts? In deze workshop krijg je veel praktische tips, maar ook een theoretische achtergrond. De basis is het boek Reading Non Fiction van Kylene Beers & Robert Probst, maar de workshop gaat zowel over fictie als non-fictie. Een zinvolle workshop om met de sectie heen te gaan!

Brenger: Karen Wentzel
 Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**
 Doelgroep: ●●●○

TOS beleven en begrijpen (PO)

Wil je beleven hoe het is om niet goed uit je woorden te komen? Ervaren hoe het is om niet begrepen te worden? Het zelf ervaren van een taalontwikkelingsstoornis geeft je veel meer inzicht dan wanneer je alleen maar in theorie uitleg krijgt. De beleving zorgt ervoor dat je meer begrip krijgt voor een kind met TOS. Gedrag dat je eerst problematisch vond, begrijp je nu beter.

Brenger: Leontine Valk & Patricia te Pas
 Onderwerp/thema: **Het schoolvak Nederlands overstijgend**
 Doelgroep: ●○○○

Formatief schrijfonderwijs

Je schrijfonderwijs formatief opzetten – hoe doe je dat? Tijdens deze workshop ga je zelf ervaren hoe je een formatieve lessenserie voor schrijfvaardigheid kunt ontwikkelen.

Brengers: Susan Thijssen
 Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ○●○○

Project autobiografie

In deze workshop presenteren we het autobiografieproject waarmee het V6-jaar opent. We laten zien hoe we in dit project leerlingen een overzicht bieden van de literatuurgeschiedenis door deze te koppelen aan hun eigen ideeën over levenskunst. Ook laten we zien hoe in dit project leerlingen beter leren schrijven door gebruik te maken van opdrachten die appelleren aan eigen levenservaringen.

In de workshop nodigen we docenten d.m.v een thinking-skillopdracht uit zelf opdrachten te vervaardigen voor een leerlijn waarin leerling-autobiografie en vakinhouden rondom literatuur (geschiedenis) en schrijfvaardigheid samenkomen.

Brengers: Twan Robben & Hanneke Houkes
 Onderwerp/thema: **Vaardigheden geïntegreerd**

Doelgroep: ○○○●

Workshopronde 2

16:50 - 17:50

Observerend leren

Uit eerder onderzoek is gebleken dat observerend leren een effectieve didactiek is voor het verbeteren van de schrijf- en leesvaardigheid van leerlingen. Wat is het effect van deze didactiek op het tekstbegrip van leerlingen in havo 4?

Brenger: Anniëk Franken
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ○ ○ ● ●

Grammaticaal taalbewustzijn (Nederlands, Engels en Duits)

In deze workshop leer je hoe je met behulp van taaloverstijgende inzichten je huidige lespraktijk kunt verrijken. Weet jij eigenlijk wat jouw collega's doen bij de andere talen? (Hoe) kan kennis van de ene taal van pas komen bij (het leren van) een andere taal? Wat is taalbewustzijn en hoe bereik je dit bij leerlingen? We bekijken de mogelijkheden aan de hand van een grammaticadidactiek die ik momenteel binnen mijn promotietraject ontwikkel en we denken samen na over de mogelijkheden die taaloverstijgend werken kan bieden!

Brengers: Gijs Leenders
Onderwerp/thema: **Taal**

Doelgroep: ○ ● ● ●

Grammaticaspelletjes

In een ontwikkelteam van docenten hebben wij een aantal grammaticaspelletjes ontwikkeld die geen grammaticale voorkennis vereisen, en die leerlingen op alle niveaus kunnen spelen. Didactisch zijn de spelletjes geschikt om grammaticaal bewustzijn te stimuleren (Language Awareness), maar daarvoor moet je ze als docent integreren in je onderwijs.

Uit ervaringen blijkt dat leerlingen tijdens het doen van deze spelletjes gesprekken voeren over taal. De opmerkingen en bevindingen van leerlingen vormen een mooie opstap voor de lessen. Van de meeste spelletjes zijn ook online varianten beschikbaar. Die staan centraal in de workshop.

Brengers: Peter Arno Coppen & Liesbeth Stolk-Pronk
Onderwerp/thema: **Taal**

Doelgroep: ○ ● ● ●

Ervaringsgericht poëzieonderwijs

Hoe krijg je een gesprek over poëzie op gang? In deze workshop leer je de bal bij je leerlingen te leggen!

Brenger: Jeroen Dera
Onderwerp/thema: **Literatuur en poëzie**

Doelgroep: ○ ○ ● ●

Workshopronde 3

18:00 - 19:00

Een doorlopende leeslijn PO-VO

Een leesoffensief in de klas: Samen op zoek naar het geheime recept voor leesonderwijs.

Leesonderwijs. Daar heeft zelfs Lubach een mening over. Maar ook de Onderwijsraad, Raad van Cultuur, de Leescoalitie en verschillende (docent)onderzoekers laten zich horen. In deze bijdrage gaan we samen na wat de recente wetenschappelijke inzichten zijn over de leesontwikkeling van jongeren en hoe de leesvaardigheid, -motivatie en -plezier gestimuleerd kunnen worden. Wat zijn succesfactoren die hieraan bijdragen en wat zijn veelbelovende aanpakken in binnen- en buitenland?

Dat bespreken we aan de hand van de sleutelmomenten in de leesontwikkeling van leerlingen. Neem daarvoor ook vooral je eigen school- en lespraktijken mee! Op die manier kunnen we samen komen tot het lekkerste recept voor de leessoep die elke leerling lust en elke school wil opdienen. En dat in een doorlopende leerlijn van po naar vo.

Brenger: Gerdineke van Silfhout
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ● ● ● ●

Een app voor schrijfprocessen

Er bestaat het beeld dat er twee typen schrijfaanpakken zijn. Er is de planner die eerst schematiseert, een lijstje of een bouwplan maakt. En er is de revisor, die het schrijven zelf nodig heeft om de gedachten op gang te brengen, en daarna stevig moet reviseren.

De werkelijkheid van schrijfaanpakken is wat ingewikkelder. Met een gratis app kunnen leerlingen zich vergelijken met de rest van de klas en de rest van Nederland. Zij zien zichzelf te midden van anderen op vier dimensies: (1) de mate van planning-vooraf, (2) de mate waarin het formuleerproces lange of korte cycli kent; (3) de mate waarin de gedachtestroom over de inhoud vloeiend verloopt; (4) de mate waarin de eerste versie nog danig kan veranderen door revisies.

Tijdens de workshop simuleren we de gegevens van een klas, en bespreken de uitkomsten. Je leert daarmee de mogelijkheden van de data kennen. We bespreken ook een les die leerlingen verschillende routes biedt om tot een goede tekst te komen.

Brenger: Gert Rijlaarsdam
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ○ ● ● ●

Workshopronde 3

18:00 - 19:00

Op zoek naar zinvolle feedback in schrijfonderwijs

In het onderzoek dat ik hier presenteer is gezocht naar didactische middelen op het gebied van schrijfvaardigheid die de leerling en het schrijfproces centraal stellen. Het feedbackrapport ontwikkeld door Aben, Rijlaarsdam, Van den Broek, Vandermeulen en Van Steendam (2017) kwam als meest geschikt uit literatuuronderzoek.

Dit feedbackrapport is ontwikkeld op basis van procesgericht schrijfonderwijs specifiek voor leerlingen in de bovenbouw. Het doel is het verbeteren van het schrijfproces door het construeren van eigen feedback op het proces verdeeld in drie fases: de voorbereiding op het schrijven, het produceren van een eerste versie en het verbeteren van de tekst. Aan de hand van de feedback worden verbeterstrategieën geformuleerd. De feedback komt tot stand door gebruik van het softwareprogramma Inputlog dat het typegedrag registreert tijdens het schrijven van een tekst.

In mijn onderzoek heb ik twee 4-vwo-klassen laten werken met het feedbackrapport en heb ik hun bevindingen en die van mijn collega in kaart gebracht. In de presentatie zal ik de werkwijze van het feedbackrapport en de voornaamste bevindingen laten zien.

Brenger: Riemke Boonstra
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ○ ○ ○ ●

Verrijk je onderwijs met anderstaligen

Ruimte voor nieuwe talenten!

In deze workshop neem ik je in vogelvlucht mee door de inzichten uit het boekje Ruimte voor nieuwe talenten. Dit zijn de onderdelen in de workshop: Kind & Taal, Taal & Onderwijs, Onderwijs & organisatie, Organisatie & vakmanschap.

Waarom deze workshop? Meer dan ooit merken we dat de wereld in beweging is. Kinderen van overal komen de school binnen, brengen nieuwe ervaringen, gewoonten en talen mee. Leerkrachten, intern begeleiders en taalcoördinatoren staan voor nieuwe uitdagingen: welke methode is passend, hoe zorg ik voor een goed leerklimaat en bied ik alle leerlingen precies de juiste ondersteuning?

Onderzoek bracht de afgelopen jaren verfrissende wetenschappelijke inzichten aan het licht over 'wat werkt'.

Brenger: Saskia Versloot
Onderwerp/thema: **Het schoolvak Nederlands overstijgend**

Doelgroep: ● ○ ○ ○

Workshopronde 3

18:00 - 19:00

Het vergeten examendomein

Opvallend genoeg kent examendomein F: oriëntatie op studie en beroep, geen lesdoelen waaraan leerlingen aan het einde van hun schoolloopbaan moeten voldoen. De verantwoordelijkheid om dit domein te vullen, ligt volledig bij de docent Nederlands; hij/zij is ambassadeur van zijn/haar vak. Maar hoe doe je dat zonder richtlijnen?

Deze workshop laat het belang en de urgentie van domein F zien, maakt inzichtelijk wat de mogelijkheden en potentie zijn van een leeg examendomein en biedt concrete (les)ideeën om direct mee aan de slag te gaan in de klas.

Brenger: Thomas de Bruijn
Onderwerp/thema: **Didactiek**

Doelgroep: ○ ○ ● ●

Argumentatie en retorica

Wat zijn intensiveerders, hoe laat je je leerlingen een retorische analyse maken? Met direct bruikbaar lesmateriaal en talloze zelf aan te passen lesideeën.

Brenger: Christine Brackmann
Onderwerp/thema: **Lezen, schrijven, spreken, luisteren**

Doelgroep: ○ ○ ○ ●

www.quriuz.quadraam.nl

